

מתן תורה AND קדושה

Our discussion concerning the origin of קדושה would be incomplete if we did not ask why חזון from which הפטרה borrows the words: ברוך כבוד ה' ממקומו is the הפטרה of the first day of שבועות from which קדושה borrows the words: פרשת יתרו. What connection can there be between מתן תורה and קדושה?

The basis for חזון to be the הפטרה for the first day of שבועות is as follows:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא' עמ' א' – בעצרת (דברים ט"ז) שבעה שבועות ומפטירין (חבקוק ג') בחבקוק; אחרים אומרים: (שמות י"ט) בחדש השלישי, ומפטירין (יחזקאל א') במרכבה. והאידנא דאיכא תרי יומי, עבדינן בתרוייהו, ואיפכא.

One can surmise that חזון became the הפטרה for פרשת יתרו for the same reason that חזון became the הפטרה for the first day of שבועות.

A connection between מתן תורה and קדושה can be found in the following מדרש:

פסיקתא רבתי – פרשה כ' ד"ה תנו רבנן אנכי – תנו רבנן אנכי ה' אל-היך (שמות כ' ב') בשעה שעלה משה למרום, באותה שעה באתה ענן ורבצה כנגדו. לא היה יודע משה אם לרכב עליה אם לאחוז בה. מיד פתחה ונכנס בתוכה שנאמר ויבא משה בתוך הענן (שמות כ"ד, י"ח) ויכס הענן (שמות כ"ד, ט"ו). ונשאתו ענן והיה מהלך ברקיע ופגע בו קמואל המלאך, שהיה ממונה על שנים עשר אלפים מלאכי הבלה שהם יושבים בשער הרקיע. גער במשה ואמר: מה לך בקדושי עליון? אתה ממקום הטנופות באת ומהלך במקום טהרה, ילוד אשה מהלך במקום אש. אמר לו משה, בן עמרם אני שבאתי לקבל תורה לישראל. כיון שלא הניחו, הכהו משה פצע אחד ואבדו מן העולם. והיה משה מהלך ברקיע כאדם שמהלך בארץ, עד שהגיע למקום הדרניאל המלאך שהוא גבוה מחבירו ששים רבוא פרסאות וכל דיבור ודיבור שיוצא מפיו יוצאים בדיבור שנים ברקים של אש. פגע במשה, אמר לו: מה לך במקום קדושי עליון? כיון ששמע קולו נבהל מפניו וזלגו עיניו דמעות וביקש ליפול מן הענן. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ויצתה בת קול ואמרה לו להדרניאל: דעו שמימיכם אנשי מריבה אתם. כשביקשתי לבראות את אדם הראשון עשיתם לפני קטיגור ואמרתם מה אנוש כי תזכרנו (תהלים ח' ה') ולא עזבתם אותי עד ששרפתי מכם כתות באש, ועכשיו אתם עומדים במריבה ואין אתם מניחים אותו ליתן תורה לישראל. שאילמלא אין ישראל מקבלין את התורה אין דירה לא לי ולא לכם. כיון ששמע הדרניאל כך אמר לפניו: גלוי וידוע לפניך שלא ידעתי שברשותך בא. עכשיו אני אעשה לו שליח ומהלך לפניו כתלמיד לפני רבו. והיה מהלך לפניו עד שהגיעו לאשו של סנדלפון. אמר לו הדרניאל למשה עד כאן היה לי רשות להלוך מכאן ואילך אין לי רשות להלוך מפני אשו של סנדלפון שלא ישרפני. כיון שראה משה את סנדלפון נבהל מפניו וזלגו עיניו דמעות ובקש ליפול מן הענן וביקש רחמים מלפני הקב"ה וענהו. בא וראה כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה. באותה שעה ירד הקב"ה בעצמו מן כסאו ועמד לו לפני סנדלפון עד שעבר, ועל אותה שעה אמר ויעבור ה' על פניו וגו' (שמות ל"ד ו'). אמרו עליו על סנדלפון שהוא גבוה מחביריו מהלך חמש מאות שנה ומשתמש אחר המרכבה וקושר כתרים לקונו. וכי תעלה על דעתך שיודעים מלאכי השרת היכן הוא והלא כבר נאמר ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ג' י"ב)? ואילו מקומו לא ראו, אלא משיבוע את הכתר ועולה ויושב בראש אדונו. ובשעה שיגיע כתר, כל חיילי מעלה מזדעזעים וחיות דוממות ונהמות כארי. באותה שעה עונין כולם

ואומרים קדוש קדוש קדוש ה' צב-אות (ישעיה ו' ג'). בשעה שהגיע לכסאו מתנגלים גלגלי כסאו ומתרעשים אדני שרפרף וכל הרקיע כולם אוזנים חלחלה. בשעה שהוא עובר על כל חיילי מרום וכתר שלו, פותחים פיהם ואמרים ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל שם ג'). בא וראה שבחו וגדולתו של הקדוש ברוך הוא בשעה שמגיע כתר לראשו מחזיק עצמו לקבל כתר מעבדיו, וכל חיות ושרפים ואופנים וגלגלי המרכבה וכסא הכבוד בפה אחד אומרים ימלוך ה' לעולם אל-היך ציון לדור ודור הללוי-ה (תהלים קמ"ו י').

This **מדרש** is an important source because it provides that the **מלאכים** also recite the **פסוק: ימלוך ה' לעולם אל-היך ציון לדור ודור הללוי-ה** each day. However, there are two problems with using this **מדרש** as a source for **קדושה**. The **פסיקתא רבתי** from which it was taken is a set of **מדרשים** that was authored after **התימת התלמוד** which would place the origin of **קדושה** after **התימת התלמוד**. (That might explain why there is only one reference to **קדושה** in the **תלמוד**.) The second problem is that we need to reconcile this **מדרש** with a much earlier **מדרש**:

מדרש תנחומא - פרשת נשא סימן כד-ויהי ביום כלות משה. רבי אומר כל מקום שנאמר ויהי, דבר חדש הוא. ורשב"י אומר כל מקום שהוא אומר ויהי דבר שהיה ופסק להרבה ימים, וחזר להיות לכמות שהיה, זש"ה באתי לגני וגו' (שיר השירים ה', א'), בשעה שברא הקב"ה העולם, התאוה שיהא לו דירה בתחתונים, כשם שיש לו בעליונים, קרא את אדם וצוהו ואמר לו מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב טו יז), ועבר על ציוויו, א"ל הקב"ה כך נתאויתי, כשם שיש לי דירה בעליונים, כך יהא לי בתחתונים, ודבר אחד צויתי אותך, ולא שמרת אותו, מיד סילק הקב"ה שכינתו לרקיע, מנין שנאמר וישמעו את קול ה' אלהים מתהלך בגן לרוח היום (בראשית ג, ח'), וכיון שעברו את ציוויו סילק את שכינתו לרקיע הראשון. עמד קין והרג את הבל, מיד סילק שכינתו מרקיע הראשון לרקיע השני. עמדו דור אנוש והיו עובדי ע"ז, שנאמר אז הוחל לקרא בשם ה' (בראשית ד כו), וסילק שכינתו מן השני לשלישי. עמדו דורו של מבול, וכתוב בהם ויאמרו לאל סור ממנו (איוב כא יד), מיד סילק שכינתו מן הרקיע השלישי לרביעי. עמדו דור הפלגה אמרו לא כל הימנו, לבור לו את העליונים, וליתן לנו את התחתונים, מה אמרו, הבה נבנה לנו עיר (בראשית יא ד), ומה עשה להם הקב"ה, ויפץ ה' אותם משם (בראשית י"א ח'), עמד וסילק שכינתו מן הרקיע הרביעי לחמישי. עמדו הסדומיים מה כתוב בהם, ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד (בראשית יג, יג'), רעים זה לזה, וחטאים בגילוי עריות, לה' בע"ז, מאד בשפיכות דמים, מיד סילק שכינתו מן הרקיע החמישי לששי. עמדו הפלשתים והכעיסו להקב"ה מיד סילק שכינתו מרקיע הששי לשביעי. אמר הקב"ה שבעה רקיעים בראתי ועד עכשיו יש לרשעים לעמוד, מה עשה הקב"ה קיבל כל דורות הרשעים והעמיד לאברהם אבינו, כיון שעמד אברהם אבינו ועשה מעשים טובים, מיד ירד הקב"ה מרקיע השביעי לששי, עמד יצחק ופשמ צוארו על גבי המזבח, וירד מרקיע הששי לחמישי, עמד יעקב וירד מן החמישי לרביעי, עמד לוי והיו מעשיו נאים וירד מן הרביעי לשלישי, עמד קהת וירד מן השלישי לשני, עמד עמרם והורידו מן השני לרקיע הראשון, עמד משה והוריד את השכינה. אימתי? כשהוקם המשכן. אמר הקב"ה באתי לגני לדבר שהייתי מתאוה לי, וזה הוא ויהי ביום כלות משה, מכאן אמר ר' שמעון בן יוחאי אין ויהי אלא דבר שהיה ונפסק להרבה ימים וחזר לכמות שהיה.

In the **פסיקתא רבתי**, we learn: **שאי למלא אין ישראל מקבלין את התורה אין דירה לא לי ולא לכם**. In the **מדרש תנחומא** we learn that the established his **דירה** in the **משכן**.

How do we reconcile the two **מדרשים**? The **פסיקתא רבתי** is discussing a time when the **בית המקדש** is not standing. **חז"ל** provided that we read a **הפטרה** that includes **מעשה מרכבה** every time we read about **תורה** and included **קדושה** within **עשרה** to reassure **כלל ישראל** that the **קבלת התורה** still resides among them because of **קבלת התורה**.

TRANSLATION OF SOURCES

'א עמ' א' תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא' עמ' א' - Now that we celebrate Shavuot for two days, we follow both opinions but in reverse order.

פסיקתא רבתי-פרשה כ' ד"ה תנו רבנן אנכי - Our Rabbis learned: "I am your G-d (Shemot 20, 2); when Moshe went on high, a cloud approached him and lay down next to him. Moshe did not know whether to ride on the cloud or to grab hold of it. Immediately the cloud opened and Moshe entered into it as it is written: Moshe entered into the cloud (Shemot 24, 18) and the cloud covered him (Shemot 24, 15). The cloud carried him and was travelling in the heavens when Kimuel, the angel who was head of twelve thousand very strong angels and who protected the entrance to the higher heavens, came to him. Kimuel growled at Moshe and said: What business do you have with the heavenly bodies? You are someone who has come from a place of impurities and you are walking in a place of purity; someone born of a woman walking in a place of fire. Moshe responded: I am the son of Amrom who has come to receive the Torah for the sons of Israel. Because Kimuel would not allow Moshe to proceed, Moshe struck him with a blow and sent Kimuel out of that world. Moshe then started to travel through the heavens like someone travelling on Earth until he reached the place of Hadarniel the angel who was higher than other angels by six thousand Parsaot; each utterance that left Hadarniel's mouth included two bolts of fire. Hadarniel encountered Moshe and said to him: What is your business in a place of high holiness? As soon as Moshe heard Hadarniel's voice, Moshe became terrified, tears ran down his face and he wished to fall back down to earth.. At that moment, G-d felt pity for Moshe. A voice came out of the heavens directed to Hadarniel: Know, that you angels, have always been disagreeable. When I wanted to create the First Man, you became advocates against the concept and said: What is man that you are mindful of him? (Tehillim 8,5) and you would not stop arguing with Me until I destroyed many among you with fire. Now you are interfering once again. You are not allowing Me to deliver the Torah to Israel. If Israel does not receive the Torah, there will be no dwelling place for Me nor for you. As soon as Hadarniel heard those words, he responded: You know that I did not know that Moshe came here based on Your authority. I will now act as Moshe's guide and lead him as a student leads his teacher. Hadarniel led Moshe through the heavens until they reached the fire of the angel, Sandalphone. Hadarniel said to Moshe: until here I have permission to proceed and no one can harm me. However, I have no permission to proceed further within the heavens. Nothing will protect me from the fire of Sandalphone. When Moshe saw Sandalphone, Moshe once again became terrified. Tears ran down his face and he wished to fall down to earth. Moshe prayed for pity from G-d and G-d answered Moshe. Come and see how dear the Jewish people are to G-d. At that moment G-d himself came down off his throne and stood in front of Sandalphone so that Moshe could pass by Sandalphone. It is based on this incident that the Torah tells us: G-d passed by his face, etc. (Shemot 34, 6). It was said about Sandalphone that he was taller than his colleagues the distance of five hundred years; that he served behind G-d's throne and knotted knots for G-d. Do not think from this that the angels knew where G-d resided as we know from the verse: Baruch Kvod Hashem Mimkomo (Yechezkeil 3, 12). Although the angels did not know where G-d resided, they did see the crown rise and rest on G-d's head. At the moment the crown reaches G-d, all the armies of the heavens tremble and the Chayot become quiet and then roar like a lion. At that moment, they all answer: Kadosh, Kadosh, Kadosh, Hashem Zva'Ot (Yishayahu 6,3). When Hashem reaches his throne, the wheels of His throne start to turn and the footstools of the throne start to make noise and the heavens start to tremble. At the moment that G-d passes over the

heavenly bodies wearing His crown, the heavenly bodies begin to say; Baruch Kvod Hashem Bim'Komo (Yechezkeil 3,12). Come and see the honor and greatness of G-d. At the moment that the crown reaches G-d, G-d prepares to receive the crown from his servants. All the heavenly forms of angels respond as one: Yimloch Hashem L'Olam Elohaiyich Tzion L'Dor Va'Dor Halleluya (Tehillim 146, 10).

מדרש תנחומא – פרשת נשא סימן כד – ויהי ביום כלות משה - Rebbe says: anywhere in the Torah where you find the word: Va'Yehi, the Torah is relating something new. Rabbi Shimon Bar Yochai says: anywhere in the Torah where you find the word: Va'Yehi, the Torah is relating something that once existed, stopped existing for a period of time and then started anew. This is what is meant by the verse: Bossi L'Gani (Shir Ha'Shirim 5,1). When G-d created this world, G-d coveted having a home in this world as He does in the heavenly world. G-d called to Man and commanded him that he may eat from any tree in the garden but not from the tree of knowledge (Breishit 2, 15, 16). Man then disobeyed G-d's command. G-d said to Man: I desired to have a home on this Earth as I do in the heavens and I asked only that you obey one command and you could not keep it. Immediately G-d moved the Schechina up one level to the Rakiya. How do we know that G-d had come to the Earth? Because the verse says: Va'Yishmi'oo et Kol Hashem His'halech Ba'Gan (Breishit 3,8). Because Man disobeyed G-d's commandment, G-d moved the Schechina up to the first Rakiya. When Cain killed Abel, G-d moved the Schechina from the first Rakiya to the second Rakiya. When the generation of Enosh worshipped idols, as it is written: Oz Hoo'Chal Likro B'Shem Hashem (Breishit 4, 26), G-d moved the Schechina from the second Rakiya to the third Rakiya. After the generation of the flood, about whom it is written: Therefore they say to G-d, Depart from us; for we do not desire the knowledge of your ways (Job 21,14), G-d moved the Schechina from the third Rakiya to the fourth Rakiya. Next came the generation of Haphlaga who said that it was not right that G-d had kept the heavens for Himself and left the Earth for Man. So they said: let us build a city (Breishit 11, 8). What did G-d do to them? Hashem dispersed them from there. G-d then moved the Schechina from the fourth Rakiya to the fifth Rakiya. Then there came the generation of Sodom about whom it is written: V'Anshei Sdom Ra'Im V'Chataim La'shem M'Od (Breishit 13, 13). What does the word: Ra'Im represent? That they were evil to each other. What does the word: V'Chataim represent? That they were sexually deviant. What does the word: La'Shem represent? That they were idol worshipers. What does the word: M'Od represent? That they were murderers. G-d then moved the Schechina from the fifth Rakiya to the sixth Rakiya. Then the Philistines angered Hashem. G-d then moved the Schechina from the sixth Rakiya to the seventh Rakiya. G-d then said: I only created seven levels of heaven and until now only evil ones have roamed the Earth. What did G-d do? He rolled all the evil generations together and turned the world over to Avrohom. Because Avrohom did good deeds, G-d came down from the seventh Rakiya and moved to the sixth Rakiya. Yitzchak continued with that tradition and placed his neck on the alter. G-d then came down from the sixth Rakiya and moved to the fifth Rakiya. Yaakov continued with that tradition and then G-d came down from the fifth Rakiya and moved to the fourth Rakiya. Levi continued with that tradition and his deeds pleased G-d so G-d came down from the fourth Rakiya and moved to the third Rakiya. Kehas continued with that tradition and G-d came down from the third Rakiya and moved to the second Rakiya. Amrom continued with that tradition and G-d came down from the second Rakiya and moved to the first Rakiya. Moshe continued with that tradition and brought the Schechina back down to earth. When? When the Mishkan was completed. G-d said: I have come to my place. This is something that I wanted from the beginning. That is the meaning of the words: Va'Yihi B'Yom Kalos Moshe . From this verse, Rabbi Shimon Bar Yochai learned that when the Torah uses the word: Va'Yihi, the Torah means to tell us about something that once existed, stopped existing for a period of time and then started anew.

SUPPLEMENT

Making the ברכה for העומר during the day

One of the many differences we find in the ספר החילוקים is that in ארץ ישראל, their custom was to make a ברכה on ספירת העומר both in the day and at night. This is how the difference is expressed:

ספר החילוקים בין בני מזרח ומערב סימן מד'–ארץ מזרח אין סופרין העומר אלא בלילה, ובני ארץ ישראל ביום ובלילה.

The disagreement is based on a conflict between two משניות that we find in the תלמוד בבלי:

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כ' עמ' ב'–משנה. כל היום כשר לקריאת המגילה ולקריאת ההלל, ולתקיעת שופר, ולנטילת לולב, ולתפלת המוספין, ולמוספין, ולוידוי הפרים, ולוידוי מעשר, ולוידוי יום הכפורים, לסמיכה, לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה, ולהקטרה, למליקה, ולקבלה, ולהזיה, ולהשקיית סוטה, ולעריפת העגלה, ולטהרת המצורע. כל הלילה כשר לקצירת העומר, ולהקטר חלבים ואברים. זה הכלל: דבר שמצותו ביום – כשר כל היום. דבר שמצותו בלילה – כשר כל הלילה.

משנה מסכת מנחות פרק י' משנה ט'–קוצרין מפני הנטיעות מפני בית האבל מפני בטול בית המדרש לא יעשה אותן כריכות אבל מניחן צבתים מצות העומר לבא מן הקמה לא מצא יביא מן העמרים מצותו לבא מן הלח לא מצא יביא מן היבש. מצותו לקצור בלילה נקצר ביום כשר ודוחה את השבת:

The תלמוד ירושלמי which often represents מנהג ארץ ישראל does so in this case:

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פרק ב דף עג טור ג ה"ז–אמר הדא פלגו בין ר' לעזר בי ר"ש ובין רבנן דרבנן אמרין קצירת היום כקצירת הלילה ורבי לעזר בי ר"ש או' אין קציר' היום כקצירת הלילה.

The תלמוד ירושלמי presents מנהג ארץ ישראל as the opinion of the רבנן, the majority opinion.

This disagreement may be the basis for permitting counting during the day when one forgot to count at night, albeit without a ברכה:

ספר הלכות גדולות סימן עא' – הלכות מנחות עמוד תרסה–אמר רב אשי מצוה למימני יומי

ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מאנו יומי ומאנו שבועי. מר רב יהודאי גאון הכי אמר היכא דלא מנה עומר לילה קמא לא מאני בשאר לילותא, מאי טעמא, דבעינא שבע שבתות תמימות ולילות, אבל בשאר לילותא היכא דלא מנה מאורתא מאני ביממא ושפיר דמי.

From the following it appears that the basis is in fact this disagreement:

ראבי"ה ה"ב – מסכת פסחים סימן תקכו ד"ה תנו רבנן – וכן פסק בהלכות גדולות שאם שכח ולא בירך בלילה לא יברך ביום, מהך סתמא דמגילה, דדייקינן בפרק העומר דלילה דומיא דיום מה דיום בלילה לא אף דלילה ביום דבתרא פסול.

The **כלבו** adds a little twist that is worth studying:

ספר כלבו סימן נה' – ומי ששכח ולא ספר לילה ראשונה כתב רב יהודאי גאון ז"ל שאינו סופר עוד בשאר הלילות ואם נזכר ביום ט"ז סופר בו ביום, וכן כתב הגאון רב עמרם דהיכא דאשתלי ולא מנה לילה קדמאה תו לא מני בשאר לילות משום דבעינן תמימות וליכא, ורבינו האי גאון ז"ל כתב אי משום דבעינן תמימות שכח בשאר הימים נמי חסר המנין והלכך אם שכח סופר יום שלאחריו דמצוה לממני יומי, והריא"ג ז"ל כתב כמו רב יהודאי ורב עמרם ז"ל שאם לא מנה מבערב אע"פ שמנה לאחר כן לא עלתה בידו תמימות, ומסתברא דרבינו האי גאון ז"ל לפי שספירת העומר לדידן אינה מן התורה לפי שאין לנו לא הבאה ולא קרבן אין לנו לדקדק כל כך בתמימות.